

פרק שישי - קדשי קדשים

משנה

שנינו לעיל (נח), שקדשי קדשים דינם להישחט בצפון העזרה, משנתנו דנה האם המזבח עצמו גם כשר לשחיטתם: קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח החיצון, רבי יוסי אומר פאילו נשחטו בצפון ושחיטתם כשירה, רבי יוסי ברבי יהודה אומר, מחצי המזבח ולדרום - החלק הדרומי של המזבח, דינו כפרדום - כדרום העזרה, ופסול לשחיטת קדשי קדשים, מחצי המזבח ולצפון - החלק הצפוני של המזבח, דינו כצפון, וכשר לשחיטתם.

גמרא

אמר רב אסי אמר רבי יוחנן, אומר היה רבי יוסי, פוליה מזבח בצפון קאי - כל המזבח עמד בצפון העזרה, שהוא מקום הראוי מעיקר הדין לשחיטת קדשי קדשים. ומאי פאילו - ואם כן מדוע נקט רבי יוסי במשנתנו בלשון 'כאילו נשחטו בצפון', הלא כאשר שוחט בראש המזבח, נמצא ששחט ממש בצפון העזרה, התשובה לכך היא, מהו דתימא בעינן על ידך וליבא - שמא תאמר שצריך לקיים את הפסוק האמור בקדשי קדשים (ויקרא א יא), ושחט אתו על ירך המזבח צפנה, שלפי פשוטו, הכוונה לצד המזבח, ואילו על גבי המזבח לא מתקיים פסוק זה, קא משמע לן - משמיע לנו רבי יוסי שאין הדבר כן, אלא אף על גבי המזבח שחיטתם כשירה, כאילו נשחטו ממש בצפון העזרה.

רבי זירא הבין, שרבי יוחנן למד את שיטת רבי יוסי, מתוך דבריו במשנתנו, שכיון שבמשנה אמר ששחיטה כשרה על גבי המזבח, מוכח שסובר שהמזבח היה בצפון. ולכן מקשה לרב אסי: אמר ליה רבי זירא לרב אסי, אלא מעתה - עבשיו שאתה אומר שלרבי יוסי המזבח היה בצפון, ולכן כל המזבח כשר לשחיטת קדשי קדשים, אם כן לרבי יוסי ברבי יהודה שהכשיר במשנתנו רק את החלק הצפוני של המזבח ולא את החלק הדרומי, הכי נמי - האמנם הוא סובר דמקום המזבח היה חציו צפון וחציו דרום. וכי תימא הכי נמי - ואם תרצה לומר שאכן כך הוא סובר, קשה, והא אתה הוא דאמרת משמיה דרבי יוחנן, מודי רבי יוסי ברבי יהודה, שאם שחטן כנגדן בקרקע פסולה, כלומר, שאמנם רבי יוסי ברבי יהודה הכשיר את החלק הצפוני של המזבח לשחיטה, אבל מודה שאם שחט קדשי קדשים על קרקע העזרה במקום שתחת החלק הצפוני של המזבח, שחיטתו פסולה, ועל כרחך, שהטעם לכך הוא משום שמקום זה אינו בצפון, אלא בדרום העזרה, ומוכח שרבי יוסי ברבי יהודה סובר שכל המזבח היה בדרום.

אמר ליה רב אסי לרבי זירא, באמת רבי יוחנן שאמר שרבי יוסי סובר שכל המזבח בצפון, לא למד זאת ממשנתנו אלא כך היתה קבלה בידו מרביתו, והמחלוקת במשנתנו לגבי הכשר שחיטת קדשי קדשים בראש המזבח, אינה תלויה במקום המזבח, ולעולם אף שלדעת רבי יוסי ברבי יהודה כל המזבח היה בדרום העזרה, מכל מקום הכשיר את חציו הצפוני, אלא הכי קאמר רבי יוחנן - כך ביאר רבי יוחנן את מחלוקתם במשנתנו, ששניהם מקרא אחד דרשו, שנאמר (שמות כ כא) 'מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך, ומבואר בפסוק זה שהמזבח כשר לשחיטת עולה ושלמים, רבי יוסי כבר שמשמעות הפסוק היא שכולו ראוי לעולה וכולו ראוי לשלמים, ורבי יוסי ברבי יהודה כבר שעל כרחך כונת התורה שחציו לעולה וגם לשלמים, וחציו רק לשלמים, דאי סלקא דעתך פולו לעולה פשר, קשה, והשתא פולו לעולה פשר פולו לשלמים מביעאי - עבשיו שאמרה התורה שכל המזבח כשר לעולה, וכי צריכה להוסיף ולומר שכולו כשר לשלמים, והלא קל וחומר הוא, שהרי אם עולה שכשירה רק בצפון העזרה, כשירה על גבי המזבח, שלמים שראויים להישחט בין בצפון ובין בדרום וכמבואר לעיל (נח), כל שכן שראויים להשחט על גבי המזבח, אלא ודאי אין שחיטת עולה כשירה בכל המזבח, ולכן צריך פסוק ללמד ששחיטת שלמים כשירה בכל המזבח.

הגמרא מבארת מה ישיב רבי יוסי על טענתו של רבי יוסי ברבי יהודה. ואיך - ורבי יוסי סבר, שאיצטריך - צריך פסוק לרבות שהמזבח כשר לשלמים, ואין ללמדם בקל וחומר מעולה, משום שאם היה נאמר רק בעולה שכשרה על גבי המזבח, סלקא דעתך אמינא - היה עולה בדעתך לומר, עולה הוא דחיק ליה מקום - דווקא בעולה שדחוק לה המקום בעזרה, שהרי שחיטתה כשרה רק בצפון, ולפעמים יש הרבה קרבתות עולה וצר להם המקום, לכן התורה הוסיפה לה את מקום המזבח לשחיטה, אבל שלמים דלא דחיק ליה מקום, שהרי שחיטתם כשרה בכל העזרה, אימא לא - הייתי אומר שבהם לא התירה התורה לשחוט על גבי המזבח. קא משמע לן - על כן משמיעה לנו התורה שהמזבח כשר גם לשלמים.

גופא, אמר רב אסי אמר רבי יוחנן, מודי רבי יוסי ברבי יהודה שאם שחטן כנגדן בקרקע - אם שחט קרבתות עולה בקרקע שכנגד החלק הצפוני של המזבח, פסולות, על אף שצפון המזבח כשר לשחיטת קדשי קדשים. אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא, מאי - מה הכוונה כנגדן בקרקע. אילימא - אם נאמר שהכוונה ששחט על האמה יסוד או על האמה סוכה, קשה, שהרי האי - מקום זה, גופיה דמזבח הוא - הוא מגוף המזבח ולא כנגדו, ובדאי רבי יוסי ברבי יהודה מכשיר את השחיטה שם כדון כל החלק הצפוני של המזבח. ועוד קשה, מאי - מה הוא הלשון כנגדן בקרקע, הלא היסוד והסוכה אינם בקרקע שכנגד מקום המזבח, אלא הם על המזבח. וכי תימא - ואם תרצה לומר שהכוונה לאופן העמיד [שעשה] מחילות בקרקע שתחת המזבח ושחיתם פהו, קשה, וכי האי גוונא מי הוי מזבח - באופן זה האם בכלל המזבח כשר, והתניא, נאמר (שמות כ כא) 'מזבח אדמה תעשה לי' ומכאן שצריך שיהא המזבח מחובר (מאדמה) [באדמה], דהיינו, שלא יבנונו לא על גבי מחילות ולא על גבי ביפין - אולמות בעלי תקרה כפופה בעגול כמין קשת.

רבינא מבאר לרב אסי מדפתי, מה הכוונה כנגדן בקרקע. מתרצת הגמרא: לא צריכא - לא הוצרך רבי יוחנן לומר דין זה בשם רבי יוסי ברבי יהודה, אלא לאופן דבצורה בצורי - שקיצרו את המזבח, ועתה שוחט בקרקע העזרה במקום שקודם לכן היה מבתו, שבזה מודה רבי יוסי ברבי יהודה שפסול, והיינו משום שסובר שכל המזבח היה בדרום העזרה.

בסוגיא לעיל התבאר, שרב אסי השיב לרבי זירא, שמה שאמר רבי יוחנן שרבי יוסי סובר שכל המזבח היה בצפון, לא למד זאת ממשנתנו, אלא קבלה היתה בידו מרביתו. רבי זירא מברר האם יש מקור במשנה, שאכן רבי יוסי סובר כן: אמר רבי זירא, אפשר איתא להא דרבי יוחנן - היתכן שיש את שמועתו של רבי יוחנן, שאמר שרבי יוסי סובר שכל המזבח היה בצפון, ולא תנינא לה במתניתין - ולא שנינו על כך שום רמז במשנה. נפק דק ואשכח - יצא רבי זירא, ודקדק במשניות, ומצא רמז לכך במשנה, דתנן במסכת תמיד (נח) לגבי הדברים הנעשים במקדש לקראת הקרבת התמיד, שלאחר שסדרו את המערכה הגדולה של העצים על המזבח, בידרו משם - בחרו מלשכת דיר העצים, עצי תאינה יפים, והעלום על המזבח החיצון, כדי לפרך מערכה [-עריכת עצים] שניה של קמח, והיו מסדרים אותה, כנגד קרן מערבית דרומית, משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות. וכמות העצים שלקחו היתה כאומד - כפי מה שמשערים שיעשו העצים חמש סאין גהלים. ובשבת, כמות העצים שלקחו היתה כאומד - כפי מה שמשערים שיעשו העצים שמונה סאין גהלים, והטעם שבשבת הוצרכו ליותר גהלים, הוא משום שישם [על-מערכה זו] הוינו גוהלין שני בויבי לבונה של לחם הפנים להקטירם, וצריך שיהיה מספיק גהלים גם לזה. ולגבי מה שנתנה המשנה סימן למקום המערכה את קרן מערבית דרומית משוך ארבע אמות לצפון, יש לשאול, ומאי סימנא - מה משמעות סימן זה, כלומר, מדוע דווקא מקום זה נקבע למקום המערכה. משיב רבי זירא, רבי יוסי היא, שלפי דבריו אנו מוכרחים לעשות את המערכה דווקא במקום זה, וכפי שיבואר. דתניא, - שנינו בברייתא,

59 עֲשָׂרִים וְשֵׁבַע בְּעֵי לְמִיתֵי, כלומר היה צריך להרחיק את המערכה
 60 השניה מהקרן הדרומית, לא רק ארבע אמות כמבואר במשנה
 61 בתמיד, אלא עשרים ושבע אמות. שהרי פתח ההיכל באמצע
 62 העזרה, ורחבו היה עשר אמות, חמש בצפון וחמש בדרום, ואם כל
 63 המזבח היה בדרום, נמצא שרק החמש אמות הצפוניות של המזבח
 64 היו מול פתח ההיכל, וכיון שכל אורך המזבח היה שלושים ושתיים
 65 אמה וכולל היסוד והסובבו, אם כן צריך להרחיק מהקרן הדרומית
 66 עשרים ושבע אמות, ורק באמה העשרים ושבע והוא שטח שכנגד
 67 פתח ההיכל ורק שם אפשר לסדר את המערכה. וְאִי נְמִי קֶסֶבֶר –
 68 וגם אם נאמר שסבר שקדושת היכל ואולם חָדָא הֵיִא – קדושה
 69 אחת היא, ומול פתח האולם גם נקרא 'מלפני ה', ומה שנאמר
 70 שצריך כנגד פתח אהל מועד, אין זה דווקא כנגד פתח ההיכל אלא
 71 אפילו כנגד פתח האולם, גם יהיה קשה, שאם כן עֲשָׂרִים וְתִרְתֵּי בְּעֵי
 72 מִיתֵי, כלומר היה צריך להרחיק את המערכה השניה מהקרן
 73 הדרומית עשרים ושתיים אמות. שהרי פתח האולם היה באמצע
 74 העזרה, ורחבו עשרים אמה, עשר לצפון ועשר לדרום, ואם כל
 75 המזבח היה בדרום נמצא שרק העשר אמות הצפוניות של המזבח היו
 76 מול פתח האולם, וכיון שכל המזבח היה שלושים ושתיים אמה, אם
 77 כן צריך להרחיק מהקרן הדרומית עשרים ושתיים אמות, ובאמה
 78 העשרים ושלוש לסדר את המערכה, כדי שתהיה בשטח שכנגד פתח
 79 האולם.
 80 וְאִי קֶסֶבֶר – ואם סבר שהמזבח עמד חָצִיזוּ בְּצִפּוֹן וְחָצִיזוּ בְּדָרוֹם, יש
 81 להקשות, הַד סְרִי בְּעֵי לְמִיתֵי – צריך לתת אחת עשרה אמות מהקרן
 82 הדרומית עד למערכה השניה. שהרי אם המזבח היה בדיוק באמצע
 83 נמצא שרק עשר אמות אמצעיות שלו נמצאות מול פתח ההיכל,
 84 ומאחר שכל המזבח ארכו שלושים ושתיים אמות, נמצא שכדי להגיע
 85 אל העשר האמצעיות צריך להרחיק אחד עשרה אמות מקצה
 86 המזבח. (ואלא) [וְאִי נְמִי] קֶסֶבֶר – ואף אם הוא סובר שקדושת
 87 היכל ואולם חָדָא מִלְתָּא הֵיִא, ופתח אהל מועד מתקיים גם כנגד
 88 פתח האולם, גם יהיה קשה, שאם כן שִׁית בְּעֵי לְמִיתֵי – שש אמות
 89 צריך להרחיק מהקרן הדרומית. שהרי כדי להגיע לעשרים אמה
 90 האמצעיות, צריך להרחיק שש אמות מקצה המזבח, ומודע המשנה
 91 בתמיד הצריכה רק הרחקת ארבע אמות.
 92 מסיים רבי זירא את ההוכחה: אֵלָא לָאוּ – אלא ודאי משום דְּקֶסֶבֶר
 93 בּוֹלְיָה מְזַבְּחָ בְּצִפּוֹן קָאִי – משום שסבר שכל המזבח עמד בצפון,
 94 וסבר שאין קדושת היכל ואולם שוה, ונמצא שרק החמש אמות
 95 הראשונות של המזבח היו מול פתח ההיכל (דהיינו מול חציו הצפוני
 96 של הפתח), ואף בחמש אמות אלו אמרה המשנה שהמערכה צריכה
 97 להיות באמה החמישית בלבד, וְהֵי אֲרַבְעָ אַמּוֹת – ואותם ארבע
 98 אמות שהצריך התנא להרחיק לכיוון צפון, הוא משום שמתוך החמש
 99 אמות, הוצא אֶמְהָ אחת של היסוד הדרומי, וְאֶמְהָ של הסובב, וְאֶמְהָ
 100 של מקום קְרָנוֹת – קרן מערבית דרומית שבראש המזבח, וְאֶמְהָ
 101 ריקנית למקום רְגְלֵי הַכְּהֹנִים, שהיו יכולים להלך שם לסדר את
 102 המערכה, ורק באמה החמישית אפשר היה לסדר את המערכה, דְּבֵי
 103 מְסַנּוּ לְקַמֵּיהָ מְפִי – שאם היו מרחיקים את המערכה יותר מכך, תו
 104 לְפִיא פְתַח – יותר לא יהיה זה מול פתח ההיכל. עלה בידינו, שרבי
 105 זירא חיפש ומצא משנה, שמוכח ממנה שרבי יוסי סבר שכל המזבח
 106 היה בצפון, וכשמועתו של רבי יוחנן.
 107 דוחה רב אדא בר אבהו את דברי רבי זירא: אֶמֶר רַב אֶדָּא בַר
 108 אֲבָהוּ, אין לדייק מכאן שרבי יוסי סבר שהמזבח היה בצפון, שהרי
 109 אפשר לומר, הָא מְנִי – שמשנה זו, ששינוי בה שהרחיקו ארבע
 110 אמות, בשיטת רבי יהודה היא, ששינוי שהוא סובר שהמזבח היה
 111 באמצע העזרה, דְּתַנִּיא, רבי יהודה אומר, מְזַבְּחָ מְמוּצָע וְעוֹמֵד
 112 בְּאֶמְצַע הָעֹזְרָה, וְשְׁלֹשִׁים וְשִׁתִּים אַמּוֹת הֵיִא לוֹ, עֵשֶׂר אַמּוֹת
 113 האמצעיות שלו, מכוונות בְּנֵגֵד פְתַחוֹ שֶׁל הַיֵּכָל, אַחַת עֲשָׂרָה אַמָּה
 114 מִיָּבֵן – מצפון לפתח ההיכל, וְאַחַת עֲשָׂרָה אַמָּה מִיָּבֵן – מדרום
 115 לפתח ההיכל, נְמַצָּא הַמְּזַבְּחָ מְכוּוֵן בְּנֵגֵד כָּל הַיֵּכָל עִם עוֹבֵי כְתֻלָּיו.
 116 נמצאו למדים, שרבי יהודה סובר שהמזבח היה חצוי בדרום וחצוי

1 רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, זֶה סִימָן – כלל זה סימן הוא בידך, כָּל הַנִּיטָל בְּפָנִים
 2 – כל דבר שנוטלים אותו מההיכל לִינְתָן בְּחוּץ – ליתנו מחוץ להיכל
 3 על המזבח החיצון, אֵינּוּ יִנְתָן בְּכָל הַמּוֹבָח, אֵלָא נִיתָן בְּסֻמּוֹד לְצַד
 4 פָּנִים (להיכל), באופן שְׁאֵינְ לְפָנִים – שאין במזבח החיצון מקום
 5 הסמוך יותר ממנו להיכל. וכמו כן כָּל הַנִּיטָל בְּחוּץ לִינְתָן לְפָנִים –
 6 כל דבר שנוטלים אותו מהמזבח החיצון, ליתן אותו בהיכל, אֵינּוּ
 7 נִיטָל אֵלָא בְּסֻמּוֹד שְׁאֵינְ לְפָנִים – לוקחים אותו ממקום הסמוך
 8 להיכל, באופן שאין במזבח מקום סמוך יותר ממנו להיכל.
 9 רבי זירא מבאר לאלו דברים היתה הכוונה בסימן של רבי יוסי. מברר
 10 רבי זירא: מה שאמר רבי יוסי 'כָּל הַנִּיטָל בְּפָנִים לִינְתָן בְּחוּץ, מֵאִי
 11 נִיהוּ – לאיזה דבר היתה כוונתו. אֵילִימָא – אם נאמר שכוונתו היתה
 12 לְשִׁירִים – לשיירי הדם של חטאות הפנימיות, שהיו מזים מדמם
 13 בהיכל, ואת שיירי הדם נוטלים מבפנים לשפוך אותם בחוץ על יסוד
 14 מזבח החיצון, ובא רבי יוסי ללמדנו שיש לשפכם במקום הסמוך
 15 לפתח, אין לומר כן, שהרי בְּהִרְיָא בְּתִיב בְּהוּ – מפורש כתוב בהם
 16 דין זה, שנאמר (מקרא ד t) וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קְרָנוֹת מְזַבְּחַ קְטֹרֶת
 17 הַסְּמִים וְגו' וְאֵת כָּל דָּם הַפֶּר יִשְׁפֹךְ אֶל יִסוּד מְזַבְּחָ הָעֹזְרָה אֲשֶׁר פְּתַח
 18 אֹהֶל מוֹעֵד, כלומר שהנותר מן הדם צריך להינתן ביסוד מערבי
 19 שמול פתח ההיכל, וכיון שיש פסוק מפורש לכך, לא צריך רבי יוסי
 20 להשמיענו זאת, ומדוע הוצרך לומר ככל בענין זה. ותו – ועוד יש
 21 לברר בדברי רבי יוסי, מה שאמר 'כָּל הַנִּיטָל בְּחוּץ לִינְתָן בְּפָנִים'
 22 מֵאִי נִיהוּ – לאיזה דבר היתה כוונתו. אֵילִימָא – אם נאמר שכוונתו
 23 היתה לְנֶחְלִים שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים, שהיה לוקח הכהן הגדול מהמזבח
 24 החיצון להכניסם אל קדש הקדשים, להקטיר שם קטורת סמים דקה,
 25 ובא רבי יוסי ללמדנו שלוקחם מהמקום הסמוך להיכל, אין לומר כן,
 26 שהרי בְּהִרְיָא בְּתִיב בְּהוּ – מפורש כתוב בהם 'וְלָקַח מִלֵּא הַמִּחְתָּה
 27 גְּחִלֵי אֵשׁ וְגו' מֵעַל הַמְּזַבְּחָ מִלְּפָנֵי ה', ומכתוב 'מלפני ה', מבואר
 28 שצריכים להינטל מהמקום הסמוך לפתח ההיכל, ולא היה צריך רבי
 29 יוסי להביא סימן לדבר המפורש בכתוב.
 30 מבאר רבי זירא: אֵלָא על כרחי כוונת רבי יוסי כך היא, במה שאמר
 31 'כָּל הַנִּיטָל בְּפָנִים לִינְתָן בְּחוּץ, כוונתו היתה לשַׁנֵּי בּוֹיכֵי לְבוּנָה שֶׁל
 32 לָחֶם הַפָּנִים, שְׁנֹלְקִים בשבת מהשולחן שהיה בהיכל, וניתנים על
 33 מזבח החיצון, ובסימן זה מחדש לנו רבי יוסי, דְּנִמְרִי מְשִׁירִים –
 34 שנלמדים הם משיירי הדם של חטאות פנימיות, שכשם ששיירי הדם
 35 הניטלים מבפנים להינתן בחוץ על המזבח החיצון, נאמר בהם
 36 שניתנים 'מול פתח אהל מועד', כך שני בויכי הלבונה שגם הם
 37 ניטלים מבפנים להינתן בחוץ על המזבח החיצון, צריך ליתנם 'מול'
 38 פתח אהל מועד' כלומר במקום הסמוך ביותר לפתח ההיכל. ובמה
 39 שאמר 'הַנִּיטָל בְּחוּץ לִינְתָן בְּפָנִים', כוונתו היתה לְנֶחְלִים דְּכָל יוֹמָא
 40 וְיוֹמָא – לגחלים שלקחו בכל יום ויום מהמזבח החיצון מהמערכה
 41 השניה, להכניסם להיכל לצורך הקטרת המזבח הפנימי,
 42 ומשמע לנו רבי יוסי דְּנִמְרִין – שנלמדים הם מְגַחֲלִים שֶׁל יוֹם
 43 הַכִּיפּוּרִים, שכשם שהגחלים של יום הכיפורים ניטלים מבחוץ להינתן
 44 בפנים ונאמר בהם שנוטלים 'מלפני ה', כך הגחלים של כל יום, שאף
 45 הם ניטלים מבחוץ להינתן בפנים, יש ליטלם 'מלפני ה', כלומר
 46 מהמקום הסמוך ביותר לפתח ההיכל.
 47 נמצינו למדים, שרבי יוסי נתן סימן וכלל, כדי ללמדנו שנתנית בויכי
 48 הלבונה, ונטילת הגחלים לקטורת צריך שיעשו כנגד פתח ההיכל.
 49 ושני דברים אלו נעשו במערכה השניה. והבין רבי זירא, שהמשנה
 50 בתמיד שאמרה שמקום המערכה השניה הוא בקרן מערבית דרומית
 51 ומשוכה לצפון ארבע אמות מקצה המזבח, בשיטת רבי יוסי היא
 52 שאמר שדברים אלו צריכים להעשות על המזבח סמוך לפתח
 53 ההיכל, ומחמת כן המערכה צריכה להיות דווקא במקום זה וכפי
 54 שיתבאר להלן.
 55 מברר רבי זירא על פי זה, היכן עמד המזבח לדברי רבי יוסי: וּמֵאִי
 56 קֶסֶבֶר – מה סבר רבי יוסי, לגבי מקום המזבח, שלכן צריך להרחיק
 57 את המערכה השניה ארבע אמות לכיוון צפון, אִי קֶסֶבֶר בּוֹלְיָה מְזַבְּחָ
 58 בְּדָרוֹם קָאִי – אם סבר שכל המזבח עמד בדרום, קשה, שאם כן

המשך ביאור למס' זבחים ליום שישי עמ' ב

1 בצפון, ואם כן אפשר לומר שהמשנה ששנינו בה שהרחיקו את
 2 המערכה ארבע אמות, היא כשיטתו, וטעם ההרחקה משום שצריך
 3 שהמערכה תהיה מול פתח ההיכל, שאם ירחיק פחות מארבע אמות
 4 לא תהיה המערכה כנגד הפתח ויכפי שיבואר להלן.
 5 מקשה הגמרא: והלא סוף סוף גם לרבי יהודה, כדי שיהיה מקום
 6 המערכה מול פתח ההיכל, חד סרי פעי למיתי - צריך להרחיקה מן
 7 הקרן אחד עשרה אמות, ולא די בארבע אמות. ואפילו אי קסבר
 8 קדושת היכל ואולם תרא טילתא היא, מכל מקום שית פעי למיתי
 9 - שש אמות היה צריך להרחיקה.
 10 מתרצת הגמרא: מי סברת הני ארבע אמות פתדי אמה יסוד
 11 ואמה סובב - האם אתה סבור שהארבע אמות השנויות במשנה
 12 בתמיד, כוללים בתוכם את האמה של היסוד והאמה של הסובב, לא
 13 כך הוא, אלא ארבע אמות ששנינו, הם פרי - חוץ טאמה יסוד
 14 ואמה סובב. דהיינו שמרחיק בראש המזבח ארבע אמות מקצהו
 15 הדרומי, שהוא שש אמות מקרן יסוד המזבח, וכיון שלשיטת רבי
 16 יהודה המזבח היה חציו בצפון וחציו בדרום, די היה בהרחקת ארבע
 17 אמות כדי שהמערכה השניה תהיה מול פתח האולם. וסוברת משנה
 18 זו, שקדושת היכל ואולם שוה. וכיון שאפשר להעמיד את המשנה
 19 בתמיד בשיטת רבי יהודה, שוב אין לנו מקור במשנה למאמרו של
 20 רבי יוחנן שדעת רבי יוסי היא שכל המזבח היה בצפון. ונדרחתה
 21 הוכחתו של רבי זירא.
 22 מקשה הגמרא על רב אדא בר אבהו: ונזקמה - ונעמידנה פרי רבי

1 יוסי ופסמוצע, כלומר, מדוע כאשר רב אדא דוחה את ההוכחה
 2 הוצרך לומר 'הא מני רבי יהודה' ולהעמיד את המשנה במסכת תמיד
 3 כרבי יהודה, הרי היה יכול להשאר בכך שהמשנה שם היא רבי יוסי,
 4 ולדחות באותו אופן, שיתכן שרבי יוסי לא סבר שכל המזבח היה
 5 בצפון אלא סבר שהמזבח היה באמצע, וארבע האמות שנקטה
 6 המשנה בתמיד, טעמם משום שאנו מודדים אותם בראש המזבח,
 7 מקרן המזבח ולא מקרן היסוד. משיבה הגמרא: משום פרי רבי יהודה
 8 ששמענא ליה פסמוצע פהדיא - מכיון ששמענו שרבי יהודה אמר כן
 9 במפורש, לכן רב אדא העמיד כמותו, ואכן יכול היה לדחות את דברי
 10 רבי זירא באותו אופן גם אם נעמיד את המשנה שם כרבי יוסי.
 11 רב שרביא דוחה את הוכחת רבי זירא באופן אחר: ורב שרביא אמה,
 12 באמת הכוונה לקרן היסוד, ואפשר להוכיח ממשנה זו שהמזבח היה
 13 בצפון, ומכל מקום אין ממנה רמז לדברי רבי יוחנן שאמר שרבי יוסי
 14 סובר שהמזבח היה בצפון, משום שרבי יוחנן אמר את דבריו על רבי
 15 יוסי של משנתינו, וסתם רבי יוסי שבמשניות הוא רבי יוסי בן חלפתא,
 16 ואילו רב אמה פרי יוסי הגלילי היא - משנה זו אפשר לומר שבשיטת
 17 רבי יוסי הגלילי היא נאמרה, שמצאנו שהוא אכן סובר שכל המזבח
 18 היה בצפון. מביא רב שרביא היכן מצוינו שכך סובר רבי יוסי הגלילי:
 19 דתניא - ששנינו בברייתא, רבי יוסי הגלילי אומר, פתוך שפאמר
 20 (שמות טז) 'ונתת את הקיור בין אהל מועד וגו' וכן המזבח, דהיינו
 21 שהכיור צריך להיות בשטח העזרה, ברווח שבין המזבח להיכל, ועוד
 22 נאמר (שמות טז כט) 'ונתת את